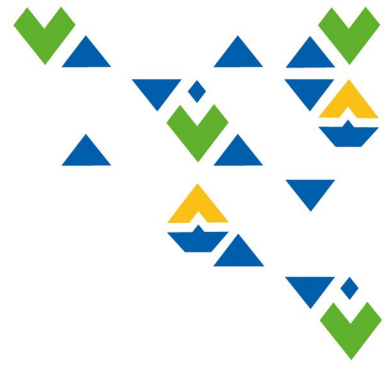

MEMO

Zaak kenmerk	864132	Onderwerp	Scenario's opvang vluchtelingen en Oekraïense ontheemden
Portefeuillehouder	Wethouder A. (Alice) van den Nieuwboer		Ommen, 30 januari 2025

Inleiding

De gemeenteraad heeft in zijn vergadering van 28 november 2024 het Handelingskader vluchtelingen Ommen vastgesteld met in achtneming van 2 amendementen en 2 toezeggingen van de wethouder. De amendementen met onderwerp integratie en met onderwerp participatie zijn verwerkt in het Handelingskader vluchtelingen Ommen. Daarnaast is toegezegd dat bij de op te stellen scenario's er ook een scenario voor opvang van vluchtelingen in kleine locaties in beeld zal worden gebracht en dat er in overleg zal worden getreden met vertegenwoordigers onderwijs over Taalonderwijs aan vluchtelingen.

Conform de opgestelde 'Vervolg aanpak van de opdracht opvang vluchtelingen' zijn scenario's opvang vluchtelingen en Oekraïense ontheemden opgesteld, die ter besluitvorming aan uw college worden voorgelegd.

Taakstellingen opvang vluchtelingen

Asiel

Op basis van de Wet gemeentelijk taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (Spreidingswet) wordt tweejaarlijks de opvang opgave per provincie en de indicatieve verdeling per gemeente gepubliceerd. De verdeling van opvangplekken gebeurt op basis van het aantal inwoners en de sociaaleconomische statusscore, rekening houdend met financiële welvaart, het opleidingsniveau en het recente arbeidsverleden van huishoudens van gemeenten.

Op 20 december 2024 heeft de minister van Asiel en Migratie het verdeelbesluit op grond van de Spreidingswet bekend gemaakt. Het verdeelbesluit bepaalt voor de provincie Overijssel per gemeente de opgave voor de opvang van asielzoekers en alleenstaande minderjarige vluchtelingen (amv). De opgave voor de gemeente Ommen per 1 juli 2025 is bijgesteld van 112 naar 100 opvangplaatsen (84 asielzoekers, 16 amv).

Oekraïense ontheemden

De oorlog in Oekraïne heeft ook in Nederland geleid tot een grote toestroom van Oekraïense vluchtelingen. Op basis van de tijdelijke wet ontheemden Oekraïne is aan de gemeenten voor het opvangen van Oekraïense ontheemden een inspanningsverplichting neergelegd. Deze taak ligt bij het college van burgemeester en wethouders. Uiterlijk een jaar nadat de tijdelijke bescherming van ontheemden uit Oekraïne eindigt, eindigt ook de taak van het college van burgemeester en wethouders. Vanaf dat moment vallen de ontheemden (weer) onder de verantwoordelijkheid van het COA en derhalve ook onder de reikwijdte van de Spreidingswet.

Op grond van de tijdelijke wet ontheemden Oekraïne heeft Ommen in 2025 de taak om 328 ontheemden Oekraïners op te vangen. Op dit moment worden er 202 Oekraïners opgevangen, daarom is er een uitbreiding nodig met 126 opvangplaatsen.

Provincie en regio IJsselland

Hoe de uiteindelijke verdeling van de opvangplaatsen plaatsvindt binnen de provincie, tussen de regio's en de gemeenten wordt afgesproken aan de Provinciale Regie Tafel (PRT). Daaraan voorafgaand worden in de Regionale Regietafel Vluchtelingen IJsselland (RRVIJ) de afspraken tussen de gemeenten in IJsselland gemaakt en vervolgens ingebracht in de PRT. In de RRVIJ kunnen afspraken gemaakt worden tussen gemeenten over het onderling uitwisselen van opgaven opvang ontheemden uit Oekraïne, opvang asielzoekers, opvang amv en huisvesting statushouders zolang de regionale taakstelling maar gehaald wordt.

De scenario's

Er zijn oneindig veel scenario's opvang vluchtelingen en Oekraïners te bedenken. Gelet op het verdeelbesluit Spreidingswet van de minister van Asiel en Migratie, het door de raad vastgestelde Handelingskader opvang vluchtelingen en de daarover gevoerde discussie treft u een aantal scenario's aan die passen binnen de taakstelling van de gemeente (en de regio) binnen de door het rijk bepaalde datum van 1 juli 2025.

Aangezien er in de RRVIJ onderling afspraken tussen gemeenten gemaakt kunnen worden over het uitwisselen van taakstellingen, is bij het opstellen van de scenario's uitgegaan van de taakstelling opvang vluchtelingen én Oekraïners. Overigens zijn de scenario's 2a, 2b, 3a, 3b en 4 alleen te realiseren als daarover in regionaal verbandovereenstemming wordt bereikt (RRVIJ). Scenario 1 is dus altijd de terugvaloptie (en verplichting) als er geen overeenstemming in de RRVIJ wordt bereikt.

Bij alle scenario's hanteren we, zoals in het Handelingskader opvang vluchtelingen bepaald is, het uitgangspunt dat de financiële middelen van het rijk voldoende moeten zijn voor alle kosten die voortvloeien uit de opvang van vluchtelingen en Oekraïners.

Scenario 1 – basisscenario taakstelling (84A, 16 amv, 328O / 3-5 locaties)

In scenario 1 is de opvang van asielzoekers, amv en Oekraïners conform de opgave van het rijk: 84 asielzoekers, 16 amv en 328 ontheemden uit Oekraïne. Kenmerken van dit scenario zijn:

- Nieuwe opvang asielzoekers en amv
- Uitbreiding opvang ontheemden uit Oekraïne
- 3 tot 5 locaties nodig, verschil in mobiliteit doelgroepen
- Verschil in complexiteit, begeleiding en zorg doelgroepen op het terrein van onderwijs, zorg, jeugd, werk, openbare orde en veiligheid, veel ondersteuning nodig van maatschappelijke organisaties, beheertaken volledig bij de gemeente en geen overeenstemming nodig in de regio.

Scenario 2 – regionale compensatie amv (120A, 328O / 2 – 4 locaties)

In de scenario's 2 a en 2b wordt uitgegaan van het niet opvangen van amv en het in regionaal verband ter compensatie daarvan uitbreiden van de opvang asielzoekers van 84 naar 120 en het realiseren van de verhoogde opvang van 328 Oekraïners. Verschil tussen scenario 2a en 2b is het aantal te realiseren locaties opvang asielzoekers. In deze scenario's is aangenomen dat de locaties onder beheer van het COA vallen, hierover zullen maatwerk afspraken gemaakt moeten worden. Kenmerken van dit scenario zijn:

- De inschatting is dat er 2 tot 4 opvang locaties nodig zijn.
- De omvang en de complexiteit van de doelgroepen zal enige impact op het sociaal domein, de bestuurlijke en ambtelijke organisatie hebben.
- De uitbreiding van de opvang van Oekraïners zal enige extra inzet vragen van de maatschappelijke organisaties, openbare orde en veiligheid en het beheer door de gemeente.
- Inzet ambtelijke organisatie zal beperkt zich tot bestuurlijke ondersteuning en contact met COA, samenleving en maatschappelijke partners.

Scenario 3 – regionale compensatie amv én Oekraïne (200A, 202O / 3 – 5 locaties)

In de scenario's 3 a en 3b wordt uitgegaan van het niet opvangen van amv, het niet uitbreiden van de opvang van Oekraïners en het in regionaal verband ter compensatie daarvan verder uitbreiden van de opvang asielzoekers van 84 naar 200. Verschil tussen scenario 3 a en 3b is het aantal te realiseren locaties opvang asielzoekers. In deze scenario's is aangenomen dat de locaties onder beheer van het COA vallen, hierover zullen maatwerk afspraken gemaakt moeten worden. De uitbreiding opvang asielzoekers zal leiden tot:

- Het doen van een iets meer dan gemiddeld beroep op extra inzet van het onderwijs, zorg, jeugd, werk en openbare orde en veiligheid
- Bestuurlijk zal er regulier overleg nodig zijn met COA.
- Inzet ambtelijke organisatie beperkt zich tot bestuurlijke ondersteuning en contact met COA, samenleving en maatschappelijke partners.
- De bestending van de huidige opvang van Oekraïners zal geen wijziging van de inzet vragen van de maatschappelijke organisaties, openbare orde en veiligheid en het beheer door de gemeente.

Scenario 4 – uitbreiding amv én Oekraïne (50A, 48 amv, 328O / 4 – 6 locaties)

In scenario 4 wordt uitgegaan van het uitbreiden van de opvang taakstelling amv van 16 naar 48, het verlagen van de taakstelling opvang asielzoekers van 84 naar 50 en het uitbreiden van de opvang Oekraïners naar 328 plaatsen. Kenmerken van dit scenario zijn:

- Kleinere nieuwe opvang asielzoekers.
- Extra uitbreiding opvang amv.
- Uitbreiding opvang ontheemden uit Oekraïne.
- 3 tot 5 locaties nodig.
- Verschil in mobiliteit doelgroepen.
- Groot verschil in complexiteit, begeleiding en zorg doelgroepen op het terrein van onderwijs, zorg, jeugd, werk, openbare orde en veiligheid.
- Heel veel ondersteuning nodig van maatschappelijke organisaties en beheertaken nagenoeg volledig bij de gemeente.
- In dit scenario is aangenomen dat de amv locatie(s) onder beheer van Nidos vallen, hierover zullen maatwerk afspraken gemaakt moeten worden.

In onderstaande tabel is een duiding van de verschillende aspecten aangegeven bij de scenario's ten opzichte van elkaar.

Score: Heel groot Groot Middel Klein	Scenario 1	Scenario 2a	Scenario 2b	Scenario 3a	Scenario 3b	Scenario 4
	84 asiel 16 amv 328 OEK	120 asiel 0 amv 328 OEK	120 asiel 0 amv 328 OEK	200 asiel 0 amv 202 OEK	200 asiel 0 amv 202 OEK	50 asiel 48 amv 328 OEK
Aantal locaties	asiel 1 amv 1 of 2 OEK 1 of 2	asiel 1 amv 0 OEK 1 of 2	asiel 2 amv 0 OEK 1 of 2	asiel 1 of 2 amv 0 OEK 1	asiel 4 amv 0 OEK 1	asiel 1 amv 2 of 3 OEK 1 of 2
Complexiteit doelgroepen	Groot	Middel	Middel	Middel	Middel	Heel groot
Aantal benodigde locaties	Groot	Klein	Middel	Klein	Groot	Heel Groot
Druk op sociaal domein (zorg, wmo, werk, jeugd)	Groot	Middel	Middel	Middel	Middel	Heel groot
Druk op sociaal domein (onderwijs)	Groot	Middel	Middel	Middel	Middel	Groot
Inzet beheer opvanglocaties	Groot	Klein*	Middel*	Klein	Middel*	Groot
Impact bestuurlijke en ambtelijke organisatie	Groot	Klein*	Middel*	Klein	Middel*	Groot
Financieel risico	Groot	Middel	Middel	Klein	Klein	Groot
Inzet regionale overeenstemming**	n.v.t.	Middel	Middel	Middel	Middel	Klein

* Bij deze duiding is uitgangspunt dat er met het COA goede maatwerk afspraken gemaakt zijn over het beheer door het COA van de opvanglocaties.

** Deze inschatting is gebaseerd op het verdeelbesluit van de minister van Asiel en Migratie en is mede afhankelijk van de inzet hierbij van andere gemeenten in regionaal verband (RRVIJ).

Conclusie

Bij het maken van een keuze voor een scenario zijn verschillende invalshoeken mogelijk:

- Als er voor gekozen wordt om geen regionale overeenstemming nodig te hebben dan valt de keuze op scenario 1.
- Als het uitgangspunt is de overall gemiddelde impact op alle aspecten dan valt de keuze op scenario 2a, 2b of 3a.
- Als een beperkte gemeentelijke inzet op het beheer van locaties leidend is bij de keuze dan valt de keuze op scenario 2a of 3a.
- Als het uitgangspunt is om kleine opvanglocaties te realiseren dan komen de scenario's 2b en 3b er het beste uit.
- Als gekeken wordt in regionaal verband naar de nog in te vullen grote opgave opvang amv dan valt de keuze op scenario 4.

Regionale overeenstemming is randvoorwaardelijk voor alle scenario's (uitgezonderd scenario 1) en de meeste benodigde onderhandelingsruimte gecombineerd met de kleinste impact op het sociaal domein en het onderwijs leidt tot de keuze voor de scenario's 2a, 2b, 3a en 3b.

En als we daarbij meenemen dat de raad gevraagd heeft om ook kleine opvanglocaties in beeld te brengen dan resteren de scenario's 2b en 3b en de meest realistische keuze is dan scenario 2b.

Voorgesteld wordt dan ook om scenario 2b nader uit te werken (zoekgebieden, inzet maatschappelijke partners incl. COA, benodigde ambtelijke organisatie, financiën, keuze locaties) en in het regionale overleg hier bestuurlijk en ambtelijk vol op in te zetten.